

LA FIGURA DE L'ESTUDIÓS DOBLAT DE MESTRE

PER

ANTONI SEVA

I.B. "Sant Josep de Calasanç" de Barcelona

El meu desig era de contribuir amb un assaig, per modest que fos, al merescut homenatge que ara oferim a Dolors Condom. M'ha estat impossible: una llarga obra, el *Diccionari llatí-català*, en la qual la homenatjada és part important, m'ho impedeix. Però de cap manera podia deixar escapar l'avinentsa d'aquesta festa jubilar sense aportar-hi almenys una glossa, que ni tan sols pretén arribar a elogi, per tal de manifestar una part d'allò que representa com a estudiosa i com a professora.

En efecte, Dolors Condom entra amb tota justícia en el nombre dels estudiosos de formació sòlida i comprensiva -una espècie que, avui, si no es troba en perill d'extinció, veu reduïdes les seves files i minvat el seu prestigi. Em refereixo al model d'erudit que sap conjugar la profunditat en els coneixements amb la varietat d'interessos, que se situa, doncs, en la noble tradició humanística. En aquesta, la globalitat del saber, centrada en l'home com a subjecte, il·lumina i dona sentit als coneixements particulars i, al contrari, aquests no són presos ni com a objectiu final ni com a entitat tancada, suficient en si.

Del Renaixement ençà, si més no, la necessitat d'aprofundir en tots i cadascun dels camps del saber s'ha fet cada vegada més palesa perquè la ciència no pot guanyar terreny si no és avançant en l'exactitud i la precisió del nombre més ampli possible de coneixements. Per tant, el savi modern, acceptant de grat o per força la limitació de les seves capacitats, ha hagut de renunciar al domini equilibrat de totes les branques de la ciència, d'un arbre cada dia més frondós. L'especialització és un procés irreversible, i no ho hem de lamentar.

Però convé tenir present sempre quin és el recte sentit de l'especialització, que, mal entesa, pot conduir a l'absurd o a monstrositats. Hi ha qui

pretén saber molt d'una cosa, i només d'una cosa, amb oblit de les altres, i amb un cert desdeny per les matèries comunes; no importa, aleshores, què es coneix i per què, sinó que se'n sap més que ningú, i només d'allò. Fins i tot, es dóna una mena més grollera d'especialització consistent en una ridícula reivindicació de la ignorància de tot allò que no sigui el minúscul camp propi.

Que una concepció tan estreta del coneixement empobreix i ofega la formació i la visió del món en l'individu, no ho posaria en dubte ningú. Però potser convé recordar de tant en tant que aquesta limitació és també perniciososa per a la ciència. El simple coneixement de fets aïllats, per nombrosos que siguin, no és encara ciència; si de cas, en constitueix la matèria prima. Al contrari, el punt de vista científic consisteix en la visió global dels fets i en la seva articulació causal. Qui tingui aquesta idea comprensiva del coneixement, podrà endinsar-se tan com vulgui pels viaransys que trobi a una banda i altra sense temor de perdre's, desorientat, entre la brolla; després ja sabrà tornar al camí principal.

I això que val per a la ciència, val igualment per a la seva transmissió, és a dir, per a l'ensenyament. El bon mestratge s'assenta en el domini orgànic de la matèria, que, per damunt de programes i manuals, sabrà distingir allò que és essencial del que és accessori, que farà fàcil allò que és difícil; impartint-li un cos de doctrina coherent i infonent-li alhora una espurna de passió pel saber, no solament farà apte el deixeble: formarà l'home.

No escapa a ningú que, en esbossar la figura de l'estudiós doblat de mestre, penso en Dolors Condom. Em remeto al testimoni dels qui, com a col·legues o com a deixebles, l'hem vista treballar; em remeto a la seva obra consistent, que va de la monografia erudita al llibre escolar passant per la lexicografia i l'edició i traducció de textos. Durant una llarga etapa de la seva vida, ha hagut de fer compatibles l'ensenyament i -en un país en què la investigació sembla una activitat clandestina, gairebé penalitzada, més que no pas fomentada- l'erudició. Ara, amb la seva jubilació, ja no augmentarà, és cert, el nombre dels seus deixebles; li queden, això sí, els antics, que li professen respecte i admiració. Però sobretot, hem d'esperar de la seva vigorosa maduresa més obres, preparades en la calma d'un *otium* merescut i enllestides amb la mestria que només un *studium* constant pot donar. Dolors Condom, potser ara millor que abans, encara ens ha d'ensenyar molt. Alegrem-nos-en.